

Förtydligande av grundskolenämndens hälso- och sjukvårdsuppdraget

Bakgrund

På grundskolenämndens sammanträde i oktober 2022 presenterades del 2 av förvaltningens utredning av skolenhetsorganisationen (Dnr: N609-3355/22).

Ett fokus i utredningen var *Styrning och ledning för en samlad elevhälsa*. Nämnden beslutade om ett antal grundläggande principer för att säkerställa styrningen, bland annat för att tydliggöra inriktning, kvalitet, mål och gränser för den hälso- och sjukvård som ingår i grundskolenämndens uppdrag.

I föreliggande handling förtydligas både grundskolenämndens hälso- och sjukvårdsuppdrag och ett antal övriga områden som identifierats som otydliga. Det är inga nya eller utökade uppdrag utan förtydliganden av det redan tilldelade uppdraget till grundskolenämnden att vara vårdgivare för hälso- och sjukvård. De identifierade områdena är:

- Vilken vård som ingår i nämndens vårdgivaransvar
- Vilka yrkesgrupper för hälso- och sjukvård som behövs för uppdragen
- Verksamhetschefens och direktörens roller för att leda hälso- och sjukvården
- Basprogrammets omfattning
- Elevutredningar inför särskilt stöd
- Elevutredningar inför mottagande i anpassad grundskola
- Hänvisning och remittering till annan hälso- och sjukvård
- Hälso- och sjukvårdspersonalens roll i systematiskt kvalitetsarbete

Hälso- och sjukvårdsuppdrag inom grundskolenämnden

Grundskolenämnden är utsedd av fullmäktige att fullgöra de uppgifter som ankommer på vårdgivaren för hälso- och sjukvård som bedrivs i dess verksamhet.

I egenskap av huvudman ska nämnden se till att alla elever i Göteborgs Stads skolenheter har tillgång till elevhälsa, vilket bland annat omfattar medicinska och psykologiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

I egenskap av hemkommun ska grundskolenämnden utreda och pröva elevers rätt till anpassad grundskola, vilket kräver såväl medicinsk som psykologisk kompetens. Om frågan om målgruppsstillhörighet väcks för ett barn eller elev hemmahörande i Göteborgs Stad ingår det i grundskolenämndens uppdrag att se till att frågan utreds.

Det finns också beslut i kommunfullmäktige som fastställer att grundskolenämnden ska bemanna Skolfam-team med psykologer. Skolfam-teamet ska kartlägga och följa upp skolsituationen för elever som är familjehemsplacerade av Göteborgs Stads socialtjänst.

Yrkesgrupper inom grundskolenämndens hälso- och sjukvård

Grundskolenämndens olika hälso- och sjukvårdsuppdrag innebär att det ska finnas tillgång till legitimerade psykologer, skolläkare och skolsköterskor. Det kan också anställas PTP-psykologer. Annan hälso- och sjukvårdspersonal ingår inte i grundskolenämndens primära uppdrag.

Om det ändå anställs annan legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, som utför hälso- och sjukvård, ingår även dessa i nämndens vårdgivaransvar. Det kan till exempel röra sig om att en rektor anställer logoped för att utreda elevers stödbehov och/eller ge stödinsatser till enskilda elever. Det kan också röra legitimerad fysioterapeut. Insatser av en legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som riktar sig till enskilda elever är i regel hälso- och sjukvård, därför ska även dessa följa ledningssystemet och andra aktuella bestämmelser.

Verksamhetschefens och direktörens roller för att leda hälso- och sjukvården

Verksamhetschefen för hälso- och sjukvård har det övergripande ansvaret för verksamheten, vilket innefattar att säkerställa patientsäkerhet och god kvalitet i den vård och behandling som bedrivs. Verksamhetschefen leder patientsäkerhetsarbetet på vårdgivarens, dvs grundskolenämndens, uppdrag. I uppdraget ingår att ta fram ett ledningssystem för den hälso- och sjukvård som bedrivs med grundskolenämnden som vårdgivare.

Den av grundskolenämnden utsedda verksamhetschefen för hälso- och sjukvård har inte personal- och budgetansvar. Det är förvaltningsdirektören som är grundskolenämndens verkställande tjänsteperson och chef för förvaltningen. Direktören leder och fördelar arbetet utifrån tillgängliga resurser. Förvaltningsdirektören har att med stöd av fastställd organisation, tilldelade resurser samt tillgängliga styr- och kontrollsystem, utföra de arbetsuppgifter och välja de metoder som förvaltningsdirektören anser förverkligar fastlagda mål vad avser verksamhetens innehåll och kvalitet på mest kostnadseffektivt sätt. Det innebär bland annat att det är direktören som, inom lagens ramar och grundskolenämndens direktiv samt efter samråd med verksamhetschefen för hälso- och sjukvård, bestämmer vårdens dimensionering och organisation, vilket ska ligga till grund för ledningssystemet.

Ledningssystemet för hälso- och sjukvård samt metodstöd inklusive basprogrammet för hälsobesök och hälsokontroller ska utarbetas av verksamhetschefen för hälso- och sjukvård utifrån den inriktning och omfattning av uppdraget som direktören eller den direktören delegerar sin beslutanderätt till anger.

Basprogram för hälsobesök och hälsokontroller

Varje elev i grundskolan och anpassade grundskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Hälsobesöken ska utformas så att de aktivt uppmärksammar elevernas psykiska hälsa och goda levnadsvanor. Mellan hälsobesöken

ska eleverna erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller.

Hälsobesöken planeras i basprogrammet. Planeringen av hälsobesök och hälsokontroller ska följa skollagens krav och lagstiftarens intentioner i övrigt. Förvaltningen ska också i sin omvärldsbevakning undersöka andra huvudmäns basprogram för hälsobesök och hälsokontroller i syfte att erbjuda en likvärdig vård i landet. Insatserna i basprogrammet ska vara förebyggande, hälsofrämjande och stödja elevens utveckling mot utbildnings mål.

Utredningar inför beslut om särskilt stöd

Rektorn leder arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, vilket bland annat innebär att rektorn ska se till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Arbetet kring särskilt stöd styrs av ett omfattande regelverk. Detta arbete underlättas genom tydliga rutiner kring vad som ska gälla i den egna verksamheten och hur det som beskrivs i bestämmelserna ska tas om hand i praktiken. Rektorn ansvarar för att det finns rutiner för arbetet med särskilt stöd på skolenheten som beskriver:

- hur information om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd bör anmälas till rektorn,
- vad som behöver ingå i en utredning om särskilt stöd och hur utredningen bör dokumenteras,
- samverkan mellan undervisande lärare, elevhälsan och eventuell extern utredningskompetens

Elevhälsans medicinska och psykologiska insatser ska, utifrån sin kompetens, bidra med de utredningar och bedömningar som behövs för att utreda elevens behov. Psykolog, skolläkare och skolsköterska kan också vara ett stöd i samarbetet med vårdnadshavare, ge handledning till lärarna och skapa förståelse för elever med funktionsnedsättningar. På så sätt kan lärarnas arbete med att anpassa undervisning och stöd underlättas.

Utredningar inför beslut om mottagande i anpassad grundskola

Barn som på grund av att de har en intellektuell funktionsnedsättning inte bedöms ha förutsättningar att uppfylla sådana betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för grundskolan och som minst ska uppfyllas, ska tas emot i anpassade grundskolan.

Mottagande

Frågan om mottagande i anpassade grundskolan prövas av barnets hemkommun. Ett beslut om mottagande i anpassade grundskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, en psykologisk, en medicinsk och en social bedömning. För elever som går i en av Göteborgs Stads förskoleklasser eller grundskolor när frågan om elevens målgrupptillhörighet väcks görs bedömningarna i allmänhet av respektive profession i elevhälsan eller om så möjligt hämtas motsvarande bedömningar från elevens ordinarie vårdgivare.

Elever som hoppar över förskoleklass

Vårdnadshavare till barn som beviljats uppskjuten skolplikt och som ska gå i anpassade grundskolan har möjlighet att välja att barnet ska börja direkt i årskurs 1 i anpassade grundskolan, utan att först gå i förskoleklassen. I dessa fall måste processen kring ett

eventuellt mottagande i anpassade grundskolan påbörjas när barnet går i förskolan. I egenskap av hemkommun är det grundskolenämnden som prövar elevens rätt till anpassad grundskola och ska se till att rätt underlag för prövningen finns. När det gäller barn i förskolan hämtas den psykologiska och medicinska bedömningen i första hand hos barnets ordinarie vårdgivare. Det händer dock att dessa bedömningar inte är kompletta eller att det helt saknas underlag. I dessa fall ska psykolog respektive skolläkare inom grundskolenämndens elevhälsan genomföra dessa.

Det kan också hända att vårdnadshavare begär att deras barn ska få börja åk 1 i anpassad grundskola höstterminen barnet fyller sex år. I dessa fall behöver det finnas underlag som visar att eleven hör till målgruppen redan vid ansökan om att få hoppa över förskoleklass. Det ska vara ovanligt att psykologisk eller medicinsk bedömning behöver göras av elevhälsan, men det kan förekomma.

Elever i andra huvudmäns skolor

Grundskolenämnden är även hemkommun för elever i andra huvudmäns skolor. När frågan om målgruppstillhörighet väcks för en elev i annan huvudmans skola är det elevhälsan vid den skolenhet där eleven går som genomför utredningen inför mottagande medan det åligger grundskolenämnden att pröva frågan och fatta beslut om mottagande. Det förekommer i enstaka fall att psykolog eller skolläkare i grundskoleförvaltningen behöver genomföra delar av utredningen som ska ligga till grund för beslut om mottagande även för sådana elever.

Hänvisning och remittering till annan hälso- och sjukvård

När elevhälsans medicinska eller psykologiska insats bedömer att elever har behov av annan hälso- och sjukvård, är det viktigt att eleven får hjälp med hänvisning eller remittering till lämplig vårdgivare. En remiss är en handling om en patient som utgör en beställning av tjänst eller begäran om övertagande av vårdansvar. All remittering från grundskoleförvaltningen ska ligga i linje med elevhälsans uppdrag att stödja elevens utveckling mot utbildningens mål samt att främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Om detta krav inte uppfylls ska eleven och vårdnadshavarna vägledas att själv söka lämplig vård.

Bedömning och remittering ska göras av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som har kompetens att göra respektive bedömning. Det kan till exempel handla om att eleven behöver undersökningar, utredningar och behandlingar som grundskoleförvaltningens personal inte kan eller ska göra. Remisser kan utfärdas till specialiserad vård eller primärvården. Remitterande enhet har vårdansvaret tills den mottagande enheten tagit över vården av patienten, och remitterande enhet ska intill dess bevaka att ett remissvar inkommit. Vårdansvaret kan innebära att eleven, om väntetiden är lång, kan behöva annan vård eller behandling under tiden. Om förhållandet som remitteras gäller ett tillstånd där eleven kan behöva vård i väntan på att bli mottagen i specialistvård ska elevhälsans personal i första hand antingen remittera till primärvården eller vägleda vårdnadshavaren att själv söka vård.

Mår eleven psykiskt dåligt och behöver utredas eller få behandling för det, ska grundskoleförvaltningen vägleda eleven eller vårdnadshavaren till att själv ta kontakt med hälso- och sjukvårdens första linje för barn och ungas psykiska hälsa inom primärvården eller barn och ungdomspsykiatrien eller om det behövs söka akut till barn- och ungdomspsykiatrien.

All remittering ska ligga i linje med elevhälsans uppdrag att stödja elevens utveckling mot utbildningens mål samt att främst vara förebyggande och hälsofrämjande.

Systematiskt kvalitetsarbete

Kvalitetsarbete för utbildningen

Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. I förarbetena till skollagen betonas vikten av att elevhälsan inte bara ska bidra till det systematiska kvalitetsarbetet, utan vara en integrerad del av det. Skolsköterskor och skolläkare ska bidra med medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens i den övergripande planeringen av elevhälsans arbete och i det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn ska planera det systematiska kvalitetsarbete så att såväl de medicinska insatserna som andra delar av elevhälsan är en integrerad del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Elevhälsans medicinska insatser ska till exempel bidra genom att sammanställa och analysera aggregerad och avidentifierad information från samtal vid elevernas hälsobesök.

På motsvarande sätt ska grundskoleförvaltningen planera det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå så att elevhälsans alla delar är integrerade. Det gäller såväl resultatsammanställning som analys och utvecklingsinsatser.

Kvalitetsarbete för hälso- och sjukvården

Grundskolenämnden är vårdgivare och ansvarig för att det ska finnas ett ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Grundskolenämnden har gett verksamhetschefen i uppdrag att ta fram och följa ledningssystem för all hälso- och sjukvård inom nämndens ansvarsområde.

Ledningssystemet ska användas för att systematiskt och fortlöpande:

- säkra och utveckla verksamhetens kvalitet
- planera och leda verksamheten
- kontrollera och följa upp den
- utvärdera och förbättra den.